

Sokolow S. (red.) 1951. *Dieriewia i kustarniki SSSR*. T. II, Akad. Nauk SSSR, Moskwa-Leningrad, ss. 610.

Sokolow S. J.A., Swjazewa O.A., Kubly W.A. 1977. *Arieaty dieriewiew i kustarnikow SSSR*. T. I, Izd. „Nauka”, Leningrad, ss. 164.

Zarzycki K., Szelaż Z. 1992. *Czerwona lista roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce*. W: *Lista roślin zagrożonych w Polsce* (red. Zarzycki K., Wojewoda W., Heinrich Z.). Inst. Bot. im. W. Szafera, PAN, Kraków, 87–98.

Żurek S. 1994. *Stratygrafia torfowisk rezerwatu „Stare Biele” w Puszczy Knyszyńskiej*. Maszynopis, Warszawa, ss. 8.

OCHRONA ZWIERZĄT

Stwierdzenia niedźwiedzia brunatnego *Ursus arctos* w północno-wschodniej Polsce

Stosunkowo niedawno podana została informacja o powrocie niedźwiedzia w Sudety, ale i wcześniej stwierdzano kilkakrotnie dalekodystan-sowe wędrówki tych zwierząt, np. na przedpolu Karpat (Jakubiec 1993, 1995). Od pewnego czasu zaczęły napływać z północno-wschodniej Polski udokumentowane lub wiarygodne informacje o stwierdzeniach lub spotkaniach z tym gatunkiem. A oto zestawione fakty:

Połowa września 1979 r.

Obserwowano niedźwiedzia poniżej Ukty, na terenie tzw. Zalewek, a dwa tygodnie później inna osoba stwierdziła tropy w tym samym rejonie (ok. 2 km od pierwszego miejsca obserwacji). Infor. pp. A. J. Kru-szelniccy, Nowa Ukta.

1984 lub 1985 r.

Pan inż. Z. Snopek obserwował niedźwiedzia przechodzącego w nocy przez szosę Biskupiec-Barczewo, koło gajówki Czerwony Bór (Puszcza Piska). Infor. mgr inż. Stanisław Dąbrowski, Wojewódzki Konserwator Przyrody w Olsztynie.

1991 r.

Na przedwiośniu stwierdzono obecność niedźwiedzia w północnej części Puszczy Rominckiej, później, pomimo płotu na granicy rosyjsko-polskiej, zwierzę przebywało na północny zachód od Gołdapi – w okolicach wsi Kujki Dolne. Szerokość tropu przedniej łapy wynosiła 14,5 cm (Gautschi, Winsmann-Steins 1992).

Lipiec 1993 r.

W trakcie prowadzenia prac archeologicznych znaleziono tropy niedźwiedzia koło Lejdy. Infor. mgr inż. Stanisław Dąbrowski, Wojewódzki Konserwator Przyrody w Olsztynie.

1994 r.

Rosyjska służba graniczna informowała Straż Graniczną z Kętrzyna, że na terenie Puszczy Rominckiej niedźwiedź przekroczył orany pas graniczny i przeszedł na polską stronę. Polska Straż Graniczna nie potwierdziła tej obserwacji. Infor. listowna p. K. Waclawek, Olsztyn.

Początek października 1995 r.

Podleśniczy p. R. Naruszewicz stwierdził tropy niedźwiedzia w Leśnictwie Bludzie, w Puszczy Rominckiej. Infor. inż. A. Gautschi, Żytkiejmy.

Przełom marca i kwietnia oraz początek maja 1996 r.

Kilkakrotne bezpośrednie obserwacje w centralnej części Puszczy Rominckiej, okolice rezerwatów „Boczki” i „Czerwona Struga”. Obserwował niedźwiedzia m.in. p. leśniczy R. Brzostowski oraz robotnicy leśni, a kilka innych osób wielokrotnie odkrywało świeże tropy. Należy zatem przypuszczać, że zwierzę w polskiej części Puszczy Rominckiej przebywało całą wiosnę. Infor. inż. A. Gautschi, Żytkiejmy; infor. p. K. Waclawek, Olsztyn.

Już na podstawie powyższego zestawienia należy przypuszczać, że w północno-wschodniej części kraju przebywa stale lub okresowo jeden lub dwa niedźwiedzie. Penetrowany przez to zwierzę teren jest stosunkowo duży: Puszcza Romincka–Puszcza Piska i Lejdy koło Bartoszyca. Nasuwa się pytanie, skąd ewentualnie mogły one przybyć? Odległość od najbliższych ostoi w Karpatach i Berezynskim Zapowiedniku na północnym wschodzie Białorusi jest zbliżona i wynosi w każdym przypadku co najmniej 500–600 km. Jest to jednak dystans, który niedźwiedź pokonuje z łatwością. Analizując rozmieszczenie kompleksów leśnych, bardziej prawdopodobna wydaje się wędrówka ze wschodu, podobnie jak to miało miejsce w Puszczy Białowieskiej w 1963 r. (Jakubiec, Buchalczyk 1987).

Przy okazji zwracam się z apelem do pracowników miejscowych Nadleśnictw oraz myśliwych o staranne gromadzenie wszelkich wiarygodnych informacji i przekazywanie ich Wojewódzkiemu Konserwatorowi Przyrody w Olsztynie, ponieważ ułatwi to zarówno ustalenie wielkości penetrowanego obszaru, jak i wypracowanie ewentualnego programu ochrony niedźwiedzia na tym terenie. Wprawdzie odkrycie obecności niedźwiedzia tam, gdzie od dawna go nie stwierdzano, jest zawsze dużym

zaskoczeniem, jednak po zwróceniu baczniejszej uwagi często okazuje się, że było wiele śladów i dowodów jego pobytu, jedynie obserwatorzy nie dopuszczali takiej ewentualności.

Zbigniew Jakubiec

PIŚMIENNICTWO

Gautschi A., Winsmann-Steins B. 1992. *Rominten gestern und heute*. Nimrod Verlag, Bothel.

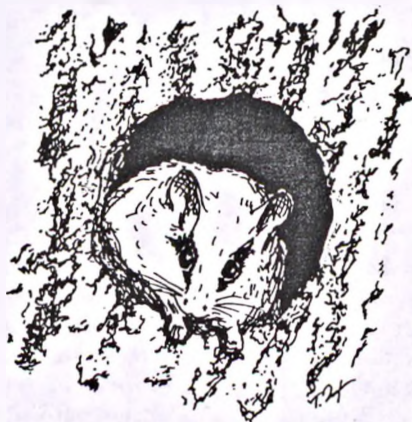
Jakubiec Z. 1993. *Szanse utrzymania populacji niedźwiedzia brunatnego w polskiej części Karpat*. W: *Ochrona Tatr w obliczu zagrożeń* (red. W. Cichocki). Wyd. Muzeum Tatrzańskie, Zakopane: 175–183.

Jakubiec Z. 1995. *Niedźwiedź wrócił w Sudety*. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* 51, 4: 91–93.

Jakubiec Z., Buchalczyk T. 1987. *The Brown Bear in Poland: its history and present numbers*. *Acta Theriol.* 32, 17: 147–164.

Nowe stanowisko koszatki *Dryomys nitedula* na Dolnym Śląsku

Podczas wyprawy na Dolny Śląsk w końcu kwietnia 1995 r. dokonałem nieoczekiwanie ciekawej obserwacji faunistycznej. Przebywałem wówczas w Gębczycach koło Strzelina (podokrąg fizjograficzny Wzgórza

Ryc. 1. Koszatka – The doormouse *Dryomys nitedula*